

ਅਵਨੀਸ਼ ਇੰਗਨ ਜੇ.

ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦੇਹ

2018 ਦਾ FAO ਨੰ.2662

15 ਮਈ, 2019

ਏ. ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988—Ss.140, 160 ਅਤੇ 166(i)(c)-ਕੋਡ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1908—S.2(11)-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ—ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਕਤ ਦਰਖਾਸਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਤੀਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸਨ- ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਆਸ਼ਰਿਤ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ— ਨਿਰਭਰਤਾ—ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ , ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 166(1)(c) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜੁੜੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸਨ।

(ਪਰਾ ੯)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ, ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(11) 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇੰਨੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ, ਪਤਨੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 10)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ, ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(ਪਰਾ 17)

B. ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988, S.160 ਮੁਆਵਜ਼ਾ—ਜਦੋਂ ਉੱਥੇ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 140 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। 140- ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ' ਅਤੇ 'ਮੁਆਵਜ਼ੇ

ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ' ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਨਿਰਭਰਤਾ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਸਨ।

(ਪਰਾ 19)

C. ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1908—S.2(11)-ਕਿਉਂਕਿ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸਲਈ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇੰਨੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹਾਫਿਜ਼ੁਨ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਰਾਮ ਹੇਕ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2007 (3) ਆਰਸੀਆਰ (ਸਿਵਲ) 691 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਅਧੀਨ ਰਕਮ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।

(ਪਰਾ 20)

ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ
ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਵਨੀਸ਼ ਇੰਗਨ, ਜੇ. ਜ਼ਬਾਨੀ

(1) ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਰਾ 14.12.2017 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 166 (ਛੋਟੇ ਵਜੋਂ 'ਐਕਟ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ')

(2) ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼੍ਰੀ ਪਰਦੀਪ ਗੋਇਲ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨੋਟਿਸ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਅੱਜ ਹੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ।

(3) ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ 26.8.2016 ਨੂੰ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਨੰਬਰ ਪੀ.ਬੀ.-23-ਜੇ-6410 (ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਅਪਰਾਧਕ ਵਾਹਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਟੱਕਰ ਹੋ ਗਈ। ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਵਾਹਨ ਦੁਆਰਾ ਟੱਕਰ ਕਾਰਨ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਝੱਲਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਥਾਣਾ ਮੂਲੇਪੁਰ ਵਿਖੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰਬਰ 80 ਮਿਤੀ 27.8.2016 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(4) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 166 ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦੋ ਭਤੀਜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਸੇ ਰਾਏ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੁਰਘਟਨਾ ਅਤੇ

(Avneesh Jhingan, J.)

ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਵਾਹਨ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

(5) ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

(6) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਰਵਾਇਤੀ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ।

(7) ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਕੀ ਉਹ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ?"

(8) ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 166 ਅਤੇ 168 ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

166. **ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ।** - (1) ਧਾਰਾ 165 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ -

(a) ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸਨੇ ਸੱਟ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ; ਜਾਂ

(b) ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ; ਜਾਂ

(c) ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੁਆਰਾ; ਜਾਂ (ਡੀ) ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਜਾਂ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਰ ਅਰਜ਼ੀ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਵਿਕਲਪ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਅਵਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। , ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 140 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇ।

(3) ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 158 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੰਨੇਗਾ।

xx xx xx

(168) **ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਵਾਰਡ।** - ਧਾਰਾ 166 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ (ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਸਮੇਤ) ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ, ਧਾਰਾ 162 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਾਰਡ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਉਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਜਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਾਹਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਡਰਾਈਵਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 140 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਅਪਹੰਗਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ (ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ) ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਧਿਆਇ X ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ

(2) ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇਗਾ।

(3) ਜਦੋਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ”

(9) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 166(1)(c) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜੁੜੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸਨ।

(10) ਐਕਟ ਅਧੀਨ 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(11) 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ। ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇੰਨੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ, ਪਤਨੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(11) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 168 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(12) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 166 ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ- ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਕੌਣ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ।

(13) **ਗੁਜਰਾਤ ਸਟੇਟ ਰੋਡ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਰਮਨਭਾਈ ਪ੍ਰਭਾਤਭਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ**¹ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ:

ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਸਦ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 110-ਏ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਆਇ VIII ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚੇ' ਵਜੋਂ ਦਾਅਵੇ। ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ 85 ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਹੀ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਘਾਤਕ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1855 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ 'ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ' ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਏ VIII ਅਧੀਨ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਘਾਤਕ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1855 ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 110-ਏ ਵਿੱਚ 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 110-ਏ ਵਿੱਚ 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚੇ।"

(14) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 166 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਸਲਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(15) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ **ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਬਨਾਮ **ਦਿੱਲੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ**² ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

9. ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ

ਦੁਆਰਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਤੱਥ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ: (ਏ) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ; (ਬੀ) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ; ਅਤੇ (c) ਨਿਰਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ। ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ ਹਨ (i) ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਾਧੇ/ਕਟੌਤੀਆਂ; (ii) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਟੌਤੀ; ਅਤੇ (iii) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਗੁਣਕ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਵੀ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਕਸਾਰਤਾ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਕਦਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

ਕਦਮ 1 (ਗੁਣਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ)

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਰਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਤੁਲਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰਭਰ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਣਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਦਮ 2 (ਗੁਣਕ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ)

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਚਿਤ ਗੁਣਕ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਦੁਰਘਟਨਾ ਲਈ। ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਮਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਗੁਣਕ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਣਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

(*Avneesh Jhingan, J.*)

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਦਮ 3 (ਅਸਲ ਗਣਨਾ)

ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਯੋਗਦਾਨ (ਗੁਣਾ) ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਗੁਣਕ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 'ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ' ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰੁਪਏ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਵਾਇਤੀ ਰਕਮ। 5,000/- ਤੋਂ 10,000/- ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਬਚੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉੱਥੇ 5,000/- ਤੋਂ 10,000/- ਦੀ ਰੋਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰਕਮ ਨੂੰ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਰਦ, ਤਕਲੀਫ਼ ਜਾਂ ਕਠਿਨਾਈ ਦੇ ਸਿਰ ਹੇਠ ਕੋਈ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅੰਤਿਮ-ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਦਾ ਖਰਚਾ (ਜੇਕਰ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਦਾ ਖਰਚਾ (ਜੇ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

“15. ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਬੈਚਲਰ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਮਾਪੇ ਹਨ, ਕਟੌਤੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੈਚਲਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, 50% ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਵਜੋਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬੈਚਲਰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਉਸ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਕਟੌਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਪਿਤਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਕੱਲੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਭਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ, ਜਾਂ ਪਿਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਬਚੇ ਹੋਣ, ਸਿਰਫ਼ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ 50% ਨੂੰ ਬੈਚਲਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਅਤੇ 50% ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਬੈਚਲਰ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੀ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਮਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀਆਂ ਗੈਰ-ਕਮਾਉ ਭੈਣਾਂ ਜਾਂ ਭਰਾ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚੇ

ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।”

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ]

(16) ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰਤਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੜ੍ਹਾਅ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਿਤਾ ਦੇ ਉਲਟ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(17) ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(18) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੰਜੂਰੀ ਬੇਰਾ ਬਨਾਮ ਦ ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ**,³ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

"15. ਉਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਜੋ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਾਤਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇਣ ਯੋਗ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਤੋਂ ਵਹਿੰਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਜਯੰਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

xx xx xx

19. ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ "ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ" ਅਤੇ "ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰਤਾ" ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹੀ ਧੀ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਆਹੀ ਧੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ "ਨੋ ਫਾਲਟ ਲਾਈਬਿਲਟੀ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

20. ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ "ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਹੀਂ", "ਸਖਤ ਦੇਣਦਾਰੀ" ਦੇ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 50,000/- [ਧਾਰਾ 140(2)]। ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਹੈ ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ

ਰਕਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ, ਰਕਮ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ/ਕ੍ਰਿਸਟਾਲਾਈਜ਼ਡ ਰਕਮ ਹੈ, ਇਸਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ ਕਮਾਊ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ, ਅਰਥਾਤ, ਉਸਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਦਾਰੀ" ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਅਧੀਨ "ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਦੇਣਦਾਰੀ" ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਧਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੋਡ ਹੈ।"

(19) ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ' ਅਤੇ 'ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ' ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਸਨ।

(20) **ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹਾਫਿਜ਼ੁਨ ਬੇਗਮ** ਬਨਾਮ **ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਰਾਮ ਹੇਕ ਅਤੇ ਹੋਰ**,⁴ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਕਮ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“13. ਇੱਥੇ ਕਈ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜੋ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਅਧੀਨ ਦੇਣਦਾਰੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹੱਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਆਂਟਮ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਮਲਟੀਪਲੇਅਰ ਸਿਸਟਮ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਗੁਣਕ ਇੱਕ ਮਾਪ ਹੈ। ਹੱਕਦਾਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਪੜਾਅ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਜੋ ਦੇਣਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ। ਅੱਗੇ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ

ਧਾਰਾ 166 ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 140 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(21) ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 50,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(22) ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਬੀਆ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ